

Asia: VN/15071/2022

STM060:00/2022 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kokonaisuudessaan THL kannattaa hallituksen esityksen tavoitteita alentaa lääkkeiden käyttäjien lääkkeitä maksamia hintoja sekä valtion ja vakuutettujen rahoittamia lääkekorvausmenoja ja katsoo, että esityksen mukaiset uudistukset ovat oikeansuuntaisia.

Samalla THL korostaa, että mm. lääketaksaa ja apteekkiveroa tulisi edelleen kehittää. Lakiesityksen mukaiset taksamuutokset on mitoitettu vastaamaan hoitajamitoituksen rahoitustarvetta. THL katsoo, että jatkotyössä tulisi selvittää laajemmin mahdollisuuksia pienentää sekä valtion että lääkkeiden käyttäjien lääkemenoja.

Biologisten lääkkeiden ja biosimilaarien määräämistä koskevat muutosehdotukset

Hallituksen esityksessä edullisimpien biologisten lääkkeiden määräämistä ehdotetaan tehostettavan lääkesäästöjen saavuttamiseksi. THL katsoo perustelluksi, että lääkäreiden velvollisuutta määrätä edullisinta saatavilla olevaa biologista lääkettä täsmennettäisiin.

THL pitää tärkeänä, että lääkäreiden työn sujuvoittamiseksi terveydenhuollon yksiköiden olisi varmistettava, että lääkärillä on käytössä tarvittavat tietojärjestelmät. Biologisten lääkkeiden lisäksi ajantasaiset hinta- ja saatavuustiedot tarvitaan myös kemiallisissa lääkkeissä.

Hallituksen esityksen mukaan lääkärillä olisi myös jatkossa mahdollisuus määrätä muuta kuin edullisinta saatavilla olevaa biologista lääkettä lääketieteellisin perustein. THL korostaa, että perustelut tulisi kirjata lääkemääräykseen mahdollisimman rakenteisesti, jotta niitä voitaisiin jatkossa arvioida myös tilastollisin menetelmin.

Omavalvonnalla ja viranomaisvalvonnalla voidaan vaikuttaa lääkärin lääkemääräämiskäytäntöihin, jos valvontaan kohdistetaan riittävät resurssit. Viranomaisvalvonnan laajuus tulee kuitenkin mitoittaa järkevästi, jotta lakimuutoksella voidaan tosiasiasa saavuttaa kustannussäästöjä.

THL myös toteaa, että lähtökohtaisesti kemiallisten ja biologisten lääkkeiden erilainen sääntely lisää järjestelmän monimutkaisuutta. Erot sääntelyssä ovat kuitenkin perusteltuja, jos niillä voidaan parantaa lääke- ja lääkitysturvallisuutta tai saavuttaa kustannussäästöjä.

Reseptilääkkeiden taksoa koskevat muutosehdotukset

Lakiesityksessä reseptilääkkeiden lääketaksoa ehdotetaan muutettavan siten, että apteekkien myyntikatteen osuutta leikattaisiin. THL kannattaa, että kalliiden lääkkeiden tukkuhintariippuvuutta pienennettäisiin, jotta taksa vastaisi nykyistä paremmin oletettuja lääkkeiden varastointiin, myyntiin ja neuvontaan liittyviä kustannuksia.

Esityksessä nostetaan esiin erittäin kalliisiin lääkkeisiin liittyvä ns. negatiivisen katteen ongelma, jossa lääketaksan mukainen kate on pienempi kuin apteekin tilittämä apteekivero. THL tunnistaa nämä kalliisiin lääkkeisiin liittyvät kannustinongelmat ja toteaa, että ne tulisi ratkaista osana lääkeasioiden uudistusta. Samalla THL muistuttaa, että nykyisin apteekivero on sidottu apteekin liikevaihtoon, eikä yksittäisen lääkepakkauksen negatiivinen kate vielä kerro apteekkitoiminnan kannattavuudesta.

Lakiesityksessä vaihtoehtoisia taksamalleja arvioitiin mm. simuloimalla tappiollisten apteekkien määrä hyödyntämällä vuosien 2019-2020 taloudellisten tunnuslukujen keskiarvoja. THL katsoo, että tappiollisuuden arvioimiseksi yksittäisten apteekkien taloudellisia tunnuslukuja olisi hyvä tarkastella vielä useamman vuoden aikasarja-aineistolla. Näin arvioinnissa voitaisiin paremmin huomioida tunnuslukujen mahdollinen satunnainen vuosivaihtelu. Lisäksi jatkossa olisi hyödyllistä selvittää tarkemmin syitä apteekkien tappiolliseen liiketoimintaan.

Lakiesityksen taloudellisia vaikutuksia apteekkeihin arvioidaan perustuen tietoon apteekkien keskimääräisistä taloudellisista tunnusluvuista. Vaikutuksia voitaisiin jatkossa arvioida tarkemmin, jos käytettävissä olisi apteekkikohtainen tieto lääkemyynnin rakenteesta.

Esityksessä todetaan, että taksamallien vertailussa ratkaisevana seikkana olivat muutosten vaikutus apteekkien kannattavuuteen. THL katsoo, että lääkeasioita koskevissa lakimuutoksissa tulisi ensisijaisesti painottaa lääkkeiden käyttäjien ja yhteiskunnan etua niin, että myös lääkkeiden saatavuus ja saavutettavuus otetaan huomioon.

Lopuksi THL painottaa, että yhteiskunnan apteekkeille maksama korvaus riippuu lääketaksan lisäksi apteekkiverosta, jota hallituksen esityksessä ei esitetä muutettavan. THL katsoo, että jatkossa lääketaksaa ja apteekkiveroa tulisi arvioida kokonaisuutena. Samalla olisi syytä arvioida sitä, miten apteekkeille voidaan luoda paremmat taloudelliset kannustimet lääkevaihtoon.

Laukkonen Marja-Lisa
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL